

شەپرى ھاوبەش دژی داعش؛ بېيارىكى درەنگ بەلام گرنگ!

09-12-2021

نووسەرەگان

ناوەندی لیکۆلینەوهی رووداو

کورتە: دەستپێکردنی ئۆپەراسیۆنی ھاوبەشی ھێزەکانی پێشمەرگە و سوپای عێراق لە دژی داعش لە ناوچە کوردستانیەکانی دەرەوهی ھەریمی کوردستان (ناوچە جیناکۆکییەکان) رووداویکی گرنگە و مستەفا کازمی لە مەخمور گوتوویەتی ئیدی دەرەفەتی گەرانەوهی داعش نەماوە، بەلام، دۆخی سیاسی و ئەمنی لە عێراق و ناوچەکەش، دیمەنێکی گەشبینانە و ئامان ناداتن کە ئەو وینای کرد.

زريان رۇژھەلتى |

دەستپىكىردى ئۆپەراسىيۇنى ھاوبەشى ھىزەكانى پىشمرگە و سوپاى عىراق لە دژى داعش لە ناوچە كوردستانىيەكانى دەرەوھى ھەرىمى كوردستان (ناوچە جىناكۆكىيەكان) رووداويكى گىرنگە و مستەفا كازمى لە مەخمور كوتوويەتى ئىدى دەرەفەتى گەرەنەوھى داعش نەماو، بەلام، دۇخى سىياسى و ئەمنى لە عىراق و ناوچەكەش، دىمەنكى گەشپىنەھى وامان ناداننى كە ئەو وىناى كرد. لە سالى 2021دا داعش لە سى قۇناخى سەرەتاكانى سالى، نىوھى سالى و ئىستانش كە بەرەو كۆتاييەكانى سالى دەچىن، جموجۆلەكانى خۇى زياتر كرد و، ئەوھى سەلماند كە تەنەت ئەگەر نەتوانى جوگرافىيەكەش بگرىتەوھ، ئەوا دەتوانى ناسەقامگىرى سىياسى و ئەمنى بخولقنىت. ھەلبەت ئەمە تەنیا گرىدراوى عىراق و ھەرىمى كوردستانىش نىيە و بە بەراورد بە سالى 2020، ئەو رىكخراوھ جموجۆل و ھىرشەكانى لە ئەفغانستان و ئەفرىقىاش زياتر كردوھ.

ھىرشەكانى نۆپەھەكانى داعش

بەشنىك لە سىياسى و فەرماندە سەربازىيەكانى عىراق ھىرشە تازەكانى داعش بە رووداويكى گەرە سەير ناكەن. عەبدولوھەب ساعدى فەرماندە دژە تىرورى عىراق رايگەباندوھە كە ئەوھى داعش دەيكات زياتر بۇ ئەوھە ھەلەپە رايگەباندنى دوستىكات، ئەگىنا شتىكى ئەوتۇى پىناكرىت. فەرماندەكانى پىشمرگە و لايەنى كوردستانىش، چەند ھۆكارىكى وەك نەبوونى ھاوتاهەنگى، كەمى چەك و بۇشايى ئەمنى نىوان ھىزى پىشمرگە و ھىزەكانى عىراقىيان وەك ھۆكارى گىرنگ داناوھ. ھەرچەندە ھەندىكىشپان دانىان بەوھ داناوھ كە لەوانەھە كەموكورى و خەمساردىش ھەبىت.

پىدەچىت ھۆكارىكى جيا بۇ تىگەبىشتن لە ھۆكارەكانى زيادبوونى ھىرشەكانى داعش لەو رۇژانەھى رابردوو، زيادبوونى ئۆپەراسىيۇنە سەربازىيەكانى سوپاى عىراق- ھەشدى شەعبى بن لە دژى ئەو رىكخراوھ، كە بەتايەبەتى لە مانگى 11دا لە سىكۆچەكەبەكى نىوان باكوروى بەغدا- دىالە و سەلاھەدىن دا چىبوونەتەوھ. ئەمە رىك ئەوھش دەرەخات كە چۆن بەھۆى نەبوونى ھاوتاهەنگىيەكى بەھىز لەنىوان ھىزە شەپكەرەكانى دژى داعش، ھەولدان بۇ لەنىوبردى ئەو رىكخراوھ دەتوانىت بىتتە ھۆى قىتبوونەوھى لە شونىنكى دىكە! لە مانگى 11دا سوپاى عىراق و ھەشدى شەعبى كە لە ھەندىك شوپىندا پىشپىوانى ھاوبەيمانى نىودەولەتىش لەگەل بووھ، چەندىن ئۆپەراسىيۇنىان (وەك ئۆپەراسىيۇنى برووسكەى ئاسمان) لەنىوان ھەوزى ھەمرىن تاوھكو چىاي مەكحول و رىگەى (المسك) لە باكوروى سەلاھەدىن لە ناوچەبەكدا ئەنجامداوھ كە وا مەزىندە دەكرىت 200 كىلۆمەتر درىژبىت. ئەنجامى سرووشنى ئەوھش، ھەلكشانى زياترى داعشە بەرەو باكوروى و ناوچە كوردستانىيەكانى دەرەوھى ھەرىمى كوردستان. كاتىك داعش دەرەفەتى مانەوھى لە ھەوزى ھەمرىن نەمىن، خۇى لە قەرەھى ناوچەكانى دەوروبەرى خانەقىن- جەلەولا، كەلار و كفىرى دەدات و ئەگەر لە باكوروى سەلاھەدىنەشەوھ تەنگى پىھەلبىننىت، روو لە ناوچەبەكى نىوان رووبارى زاب و دىجلە دەكات كە مەخموروش بەك لەوانەھە. ئەمە رىك ئەو دۇخە بوو كە لە سالى 2014دا رووبىدا. ئەوكانەھى كە داعش نەپتوانى بەرەو بەغدا و ناوچەكانى باشوورى عىراق پروات، بەرەو باكوروى و ھەرىمى كوردستان ھەلگەپايەوھ. ھىشتەنەوھى دەرگايەكى كراوھ بۇ دووژمن، لەكاتىكدا كە لە سى لاوھ ھىرشى دەكەبەتە سەر، تاكتىكىكى زانراوى سەربازىيە و، لەكاتىكدا كە بۇ ماوھەبەكى درىژ ھاوتاهەنگى نىوان ھىزە شەپكەرەكانى دژى داعش رابگرىت و رىگە بە پىچەككردنى پىشمرگەش نەدرىت، ئەوسا ئەو پىرسىيارە دىتە ئاراوھ كە ئايا خواسىتىك بۇ ھەناردەكردنى داعش بەرەو كوردستان لە ئارادايە؟

ئەنجامدانى ئۆپەراسىيۇنى سەربازى دژى داعش لەو ناوچانە، ئەووش لەكاتىكدا كە ھاوتاهەنگىيەكى تەواو لەگەل ھىزى پىشمرگە نىيە و پىشمرگەش بە كەرەستە و چەكى پىويست پىچەك نەكراوھ، دەتوانى ھەلەپەكى تاكتىكى يان تاكتىكىكى بە ئەنقەست بىت كە ئەنجامەكەى زيادبوونى پەلامارەكانى داعش بۇ سەر پىشمرگە و خەلكى سقىل بوو.

پالئەرى دىكە

ئىستا وەك ھۆكارىكى رۇژانەھى، ئەنجامى ھەلبىزاردن و مشتومرى ناوخۇبى شىعبى لەسەر داھاتووى حكومەت دۇخىكى دوستكردوھ كە تەنەت گىانى سەرۇكوزىرانىش پارىزراو نىيە و ئەمەش بەستىننىكى باش بۇ خورتبوونەوھى داعش دوستدەكات.

لە مانگى 2ى ئەمسالدا لە ناوھەندى لىكۆلئىنەوھى رووداو مېزگىدىكىمان سەبارەت ئەگەرى گەرەنەوھى داعش كرد كە تىپدا وەپىن مارەتۇ، گوتەبىژى ھاوبەيمانىان و يەحيا رەسوول گوتەبىژى فەرماندەھى ھىزە چەكدارەكانى عىراق و ژمارەبەك لە فەرماندەكانى پىشمرگەش بەشداربوون. زۆرەھى پىرسىياركانم بەدەورى تواناى مرۇبى بەردەستى داعش لە ھەوزى سوننى و"نەوھى دووھى داعش"، جوگرافىاي

جموڭۇلەكان، رېڭخستىن وسەرچاۋەى دارايى و ھاۋئاھەنگى نىۋان بەشداربوۋەكانى شەرى دۇى داعش بوو. گىشتيان ھاۋرپاۋو لەوھى كە ئەستەمە داعش بتوانىت ۋەك جاران خاكىكى فراوان داگىرىكات و ئىدارەى بدات، بەلام پىياناۋبوو كە دەتوانى لە چەند ناۋچەيەكى جوگرافى دىارىكراۋدا مەترسى دروستىكات. باسى زۆر مزار كرا كە يەكك لەوان زىادكردى ھاۋئاھەنگى نىۋان ھىزەكان بۇ روۋبەپوۋنەۋەى داعش كردهۋە.

راستىيەكەى كىشەيەكى گەورەى متمانە لەنىۋان ھىزەكانى پىشمەرگە و ھىزەكانى دىكەى عىراقدا ھەيە. ھەرۋەھا تەنگزەى مىلىشياكان وھاۋپەيمانى نىۋەۋلەتى بەتايبەتى ھىزەكانى ئەمىرىكاش لە ئارادايە. سەبارەت بە ھىزى پىشمەرگەى كوردستان و ھىزەكانى دىكەى عىراق سى بابەتى ئالوگۇرى زانىارى ھەۋالگىرى، بۇشايى ئەمنى و چەك راستەۋانە پەيوەندىيان بەبى متمانەيى لايەنەكان بە يەكترى ھەيە. بۇشايى ئەمنى كە ھەندىك لە فەرماندەكان بە 400 و ھەندىك دىكەش بە درىزى 590 كم مەزەندەى دەكەن لەنىۋان ھىزەكاندا لە ئارادايە و برىارە بە دوو لىۋاى ھاۋبەش پىركىرئەۋە.

لايەنى كوردستانى نىگەرانىى خۇى سەبارەت بە رىگرتن لە پچەك بوۋنى ھىزەكانى پىشمەرگە، ھەمىشە دەھىنئە سەر زمان. ياساى دەستەى پىشەسازى جەنگى- ژمارە 25ى سالى 2019-ش كە لە پەرلەمانى عىراق دەرچوۋە و نۆينەرئىكى پىشمەرگەش لە دەستەكەدا دىارىكراۋە، نەپتوانوۋە ئەو پرسە بەكلا بگاتەۋە. بىگومان كەم چەك ھىشتەۋەى پىشمەرگە تەنيا لەبەر ھۇكارىكى تەنىكى نىيە، بەلكو سىياسەتئىكى لەپىشتە.

برىارە 19ى ئەم مانگە دوا كۇبوۋنەۋە لەنىۋان بەرپىرسانى سىياسى - سەربازى و ئەمنى عىراق و ئەمىرىكا بىكرىت بۇ ئەۋەى بابەتى كىشانەۋە و گۇرپىنى ئەركى ھىزەكانى ئەمىرىكا توتوۋ بگەن. ئەگەر لە دواى كۇتايى سالى، گروۋپە چەكدارەكان درىزەيان بە ھىزىش و تەنگزەكانىيان لەگەل ئەمىرىكا و ھاۋپەيمانەكانى دا، بىگومان دەرئەتئىكى باشتىر بۇ جموڭۇلى داعش دروست دەبىت.

ھەلبەت نابى تەنيا لە دەلاقەى عىراق و كوردستانەۋە تەماشاي پرسى داعش بىكرىت و ئەم رىكخراۋە لە سالى 2021دا لە ئەفغانستان و ئەفرىقىاش جموڭۇلەكانى خۇى زىاتىر كرددوۋە. تەنيا لە ھەفتەى كۇتايى مانگى 11دا، نىكەى 6 جارى پەلامارى داۋە كە دوۋانىيان لە كابول بوۋن. ئەمە بىجگە لەۋ تەقىنەۋانەى كە پىشتىر لە ناۋچە شىعەنشىنەكانى ئەفغانستاندا كىردبوۋنى. لە ئاستى ناۋچەكەدا دوو ھۇكارى گىرنگ شىك دەبىم كە زەۋىنەى جموڭۇلەكانى داعشيان زىاتىر كرددوۋە. بەكىان گەرئەۋەى تالىبان بوۋ لە ئەفغانستان كە ئەمە بەدەر لە جۇرى پەيوەندىى و ئاكوڭىيەكانى داعش و تالىبان، ھىۋايەكى بۇ گروۋپە توۋندەرپەۋەكانى ۋەك قاعىدە و داعش دروستكردوۋە كە رۇزىك پىگەيان بەھىزىيئەۋە.

دوۋەمىيان پەيوەندى بە ھاۋسەنگىيەكانى ھىزى، ئاراستەى نۆپى ھاۋپەيمانى و رىكابەرىيەكان لە ناۋچەكەدا ھەيە. لەدواى راپايى سىياسەتى ئەمىرىكا لە ناۋچەكە، زۆر لە ئەكتەرەكانى ئەم ناۋچەيە پىداچوۋنەۋەيان بە پەيوەندى، ھاۋپەيمانى و رىكابەرىيەكانى خۇيان كرددوۋە. لە تەنىشت ئەۋەشدا كىبىركىيەكى بەھىزى چەك لە ناۋچەكە پەيدا بوۋە. لەلايەك دانوستاندن و لەلايەك رىكابەرىيە چەك لە ئارادايە. لەم قۇناخەشدا كە ئامانجى لايەنەكان ھاۋسەنگىردنى ھىزى يەكتەر، تاۋەكو ئەۋ كاتەى كە ھاۋسەنگى دروستدەبىت، دەرئەتى جموڭۇلى ھىزە پىركسىيەكان و ھىزىكى ۋەك داعشيش زىاتىر دەبىت.

كۇتايى

برىارەكەى مستەفا كازمى سەرۋوكوۋەزىرانى عىراق بۇ دەستپىكردنى ئۇپەراسىۋنى ھاۋبەشى نىۋان سوپا و ھىزەكانى پىشمەرگە برىارىكى درەنگ، بەلام گىرنگ بوۋ. ھەلبەت واتاى ئەۋە نادات كە ئەمە دەتوانىت كۇتايى بە داعش بىنن. دۇخى سىياسى عىراق، بارودۇخى ناۋچەكە و پەيوەندىى نىۋان ھىزە شەركەرەكانى دۇى داعش، ۋادەكەن ھىشتا ئەۋ رىكخراۋە مەترسىيەكى ئەمنىى جىدى بىت.

يەكلاكردەۋەى پرسى ناردنى چەك بۇ ھىزى پىشمەرگەى كوردستان ۋەك ھىزە شەركەرەكانى دىكەى عىراق، گىرنگى زۆرى بۇ شەرى دۇى داعش ھەيە. مستەفا كازمى بەۋ دوۋاىيانە برىارىدا كە ئۇپەراسىۋنى ھاۋبەش بىكرىت و ئەمەش بايەخىكى زۆرى ھەيە. ھەرچەند ئەمە ناچارى بوۋ، ھەرۋەھاش بەكارى ھىنا، تاۋەكو نىمايشىكى سىياسىشى پىيكات. لەكاتىكدا كە لايەنەكان لەسەر ئەنجامى ھەلبىزاردن و سەرۋوكوۋەزىرانى داھاتوو مشتومپىانە، كازمى بەۋ برىارە و بە ھاتتەكەى بۇ مەخمووور، جوۋلەيەكى زىرەكانەى كىرد. كوردى رازى كىرد، ئەۋ پەيامەيشى بە خەلك و لايەنەكان دا كە ئەۋ پىۋاى چارەسەكردى پرسە ھەستىك و ئالۋزەكانى ۋەك شەرى داعش و، ئاكوڭىيەكانى ھەۋلىز و بەغدايە. ھەلبەت دەبى ئەگەر بمانەۋى ھەقى نەخۇين، دەبى بلىين كە مستەفا كازمى لە چاۋ دوو سەرۋوكوۋەزىرەكەى پىش خۇى، زىاتىر ھەۋلى چارەسەكردى ئەم پرسانەى داۋە و، بۇ ھەرىمى كوردستانىش گىرنگە لەم كاتەدا پىشتىۋانى بگات.

*بەريۆه بەرى ناوهندى ليكۆلينيەوھى رووداۋ